

Fișa suspiciunii de plagiat / Sheet of plagiarism's suspicion**Indexat la:
67/10****Opera suspicionată (OS)****Suspicious work****Opera autentică (OA)****Authentic work**

OS	M.D. Badea, Societate și Mentalități în Oltenia Habsburgică, Lucrare de doctorat (rezumat), Cluj Napoca 2011, Disponibil la: http://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezume/2012/istorie/Badea_Marius_Dumitru_Ro.pdf , p.1-4.
OA	S. Papacostea, Oltenia sub stăpânirea austriacă (1718-1739), Editura Enciclopedică, București, 1998.

Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion

p.1:9 – p.1:15	p.11:16 – p.11:23
p.2:10 – p.2:18	p.9:1 – p.9:10 (cap1 / Introducere)
p.2:21 – p.2:24	p.9:21 – p.9:24 (cap1 / Introducere)
p.2:25 – p.2:31	p.10:8 – p.10:15
p.3:6 – p.3:9	p.10:28 – p.10:31
p.3:14 – p.3:16	p.289:8 – p.289:11
p.3:21 – p.3:27	p.296:28 – p.297:5
p.3:31 – p.4:4	p.10:16 – p.10:23
p.4:13 – p.4:15	p.10:34 – p.10:36

Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la
www.plagiate.ro

COLECȚIA „BIBLIOTECA ENCICLOPEDICĂ DE ISTORIE A ROMÂNIEI”

ȘERBAN PAPACOSTEA

OLTENIA
SUB STĂPÂNIREA
AUSTRIACĂ
(1718-1739)

Ediție îngrijită de
GHEORGHE LAZĂR

EDITURA ENCICLOPEDICĂ
București — 1998

① în perioada maximei sale expansiuni în sud-estul Europei, realizată prin pacea de la Passarowitz, Imperiul habsburgic a anexat și cele cinci județe ale Olteniei. Cucerită efectiv încă de la sfârșitul anului 1716 și începutul anului următor, Oltenia a fost încadrată de drept în hotarele imperiului în urma negocierilor de pace din vara anului 1718, în virtutea principiului *uti possidetis*, care a conferit sancțiune juridică largului transfer de teritorii rezultat de pe urma desfășurării operațiilor militare. Timp de douăzeci de ani, în fapt până la sfârșitul anului 1737 când trupele imperiale au fost izgonite din provincie de ofensiva otomană, în drept până în toamna anului 1739 — pacea de la Belgrad — Oltenia s-a aflat așadar sub stăpânire austriacă.

Interesul manifestat în trecut de unii dintre istoricii noștri pentru scurtul răstimp al stăpânirii austriece în Oltenia, interes care se menține tot atât de viu și astăzi, are o îndoită explicație: cea dintâi se află în bogăția deosebită a materialului documentar lăsat de administrația austriacă și mai ales în calitatea sa superioară, care îngăduie o privire mult mai profundă în structura societății românești în primele decenii ale veacului al XVIII-lea decât materialul intern contemporan; cea de-a doua se află în formula nouă de guvernare experimentată de austrieci: timp de douăzeci de ani, stăpânirea austriacă a supus o secțiune a teritoriului și a societății românești — cea olteană — unui regim politic sensibil deosebit de cel tradițional, al statului boieresc.

② Episod minor și fără urmări durabile pe planul relațiilor internaționale, stăpânirea austriacă are așadar o însemnătate deosebită din punct de vedere istoriografic, prin revelațiile majore pe care le oferă investigației asupra tuturor aspectelor societății românești la începutul epocii fanariote. Clasele și categoriile sociale — boierimea mare și cea mică, clerul, țărănimea dependentă și cea liberă, negustorii și meșteșugarii — ca și realitățile economice pe care se

contemporane. Pe alocuri chiar pot fi surprinse și aspectele cantitative al structurii sociale, cât și ale unora dintre procesele economice.

4 Pentru această realitate socială, constituită în deceniile și secolele anterioare, stăpânirea austriacă, organizată după alte principii decât cele aflate la baza statului românesc astfel cum se dezvoltase în condițiile dominației otomane, a fost un puternic ferment. Perspectiva unor largi reînnoiri a pus în mișcare toate clasele și categoriile sociale, care și-au manifestat în scris sau în acțiune interesele și dezideratele; și, în dinamica socială declanșată de aplicarea reformelor introduse de austrieci, realitățile fundamentale ale societății românești se întrevăd mult mai limpede decât în evoluția ei foarte lentă, în condițiile dominației otomane.

8 Deosebit de clar se întrevăde programul și politica boierimii, a mai boierimi îndeosebi; consolidarea statului boieresc prin instituirea unui regim dominat de oligarhia marilor boieri și patronat de un domn cu autoritate nominală, conservarea și extinderea privilegiilor, între care un loc de frunte ocupă monopolul dregătoriilor, sunt trăsăturile dominante ale programului politic al mării boierimi. Pe plan social, boierimea se străduia să mențină și să alterat regimul relațiilor agrare, astfel cum se dezvoltase în secolele anterioare și principala sa instituție: rumânia.

Acest program a fost pentru prima oară înfruntat energic și sistematic de formulă de guvernare absolutistă. Regimul preconizat și progresiv în provincie de austrieci avea drept țel exploatarea sistematică a resurselor și folosul puterii ocupante, program incompatibil cu regimul statului boieresc.

5 Succesivele reforme fiscale, sociale, administrative și judecătorești introduse de austrieci în provincie s-au străduit sistematic să îngrădească puterea politică a clasei dominante, să-i limiteze privilegiile și să rezerve statului principala beneficiu al exploatarea populației, adică a masei rurale. Esențialul istoric: politica a provinciei în răstimpul stăpânirii austriece a fost furnizat de fruntarea dintre aceste două tendințe opuse.

9 Prinsă între cele două forțe care își contestau poziția dominantă în provincie și dreptul de a o exploata, țărănimea și-a desfășurat propriul ei „program”, nu în memorii și acte cu caracter politic, ci în acțiune. Fuga țărânii forma cea mai largă de manifestare a luptei de clasă în societatea noastră medievală, a continuat și în timpul stăpânirii austriece să constituie principala preocupare pentru autoritatea de stat și clasa dominantă. Prin proporții fugă reușea să destrame — măcar vremelnic — rețeaua instituțiilor exploa-

evident că doar un studiu sistematic consacrat regimului dominației austriece în Oltenia putea să revele amploarea acestei corespondențe. Claritatea experimentului austriac în Oltenia oferă un reazem puternic și pentru înțelegerea corectă a sensului reformelor fanariote, mult mai confuze, din pricina inconsecvenței la care condițiile de politică generală i-au condamnat pe domnii fanarioți, și mult mai slab ilustrate documentar.

3 Lucrarea de față se întemeiază pe materialul documentar din arhivele vieneze editat cu decenii în urmă în colecția Hurmuzaki, în volumele publicate de C. Giurescu¹ și de N. Dobrescu², și pe protocoalele Administrației austriece din Oltenia, păstrate în Arhivele Statului de la Sibiu. La aceste principale surse de informare se adaugă numeroasele publicații de documente referitoare la cele două decenii ale stăpânirii austriece în Oltenia apărute în diverse periodice și ediții de documente și materialul documentar inedit păstrat la Arhivele Statului din București și la secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei.

Abundența materialului documentar ar fi îngăduit dezvoltarea fiecărui capitol la nivelul unei adevărate monografii. Caracterul de ansamblu al lucrării m-a silit să tratez toate aspectele legate de perioada stăpânirii austriece în Oltenia, deci să selecționez trăsăturile cele mai însemnate și mai caracteristice. Am insistat, firește, asupra elementelor noi care se degajă din analiza materialului documentar și asupra celor care slujesc la înțelegerea în ansamblu a evoluției societății românești în veacul al XVIII-lea. Am redus la strictul necesar expunerea evenimentelor militare și politice care au dus la instaurarea stăpânirii austriece în Oltenia și la încheierea acestui episod, întrucât ele au format în repetate rânduri obiectul unor prezentări amănunțite.

¹ C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei supt austrieci*, voi. I—III, București, 1913-1947.

² N. Dobrescu, *Istoria bisericii române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriece (1711-1739)*, București, 1906.

¹ a fost acceptată fără nici o rezervă de Curtea din Viena; considerente litice evidente — dorința de a nu-i aliena pe locuitorii ortodocși rămași sub pânire otomană — și conștiința imposibilității convertirii la catolicism, la dență apropiată, a unei provincii în care ansamblul populației, cu excepții relevante, era alcătuită din ortodocși, au determinat autoritățile superioare imperiului să confirme statutul bisericii ortodoxe². Absența încercărilor de olicizare a populației, în timpul celor două decenii de stăpânire austriacă în tenia, a scutit provincia de tensiuni confesionale grave; dacă raporturile tre statul habsburgic și biserica ortodoxă a Olteniei au fost totuși încordate, plicația se află în politica de îngrădire a privilegiilor clerului și de control ipra bunurilor bisericii și a gestiunii economice a egumenilor.

1. ORGANIZAREA ȘI VIAȚA BISERICESCĂ

Paralel cu efortul boierimii de a dobândi autonomia politică a provinciei, desfășurat cel al clerului oltean de a obține autonomia bisericească prin nsformarea scaunului episcopal de la Râmnic în scaun mitropolitan; potrivit emoriului clerului oltean³, titularul urma doar să fie hirotonisit de patriarhul nstantinopolei, „iar altă obediență să nu-i facă”. În bună tradiție medievală, endicarea invoca vechea mitropolie a Severinului și se înfățișa ca o cerere restituire. Înființarea unei mitropolii a Râmnicului era menită, în intenția orilor memoriului, să scoată biserica olteană de sub dependența Mitropoliei rii Românești, controlată de domnul fanariot, și să evite subordonarea ei față mitropolia sârbă, soluție preconizată de austrieci și acceptată la Viena de putăția boierimii oltene, încă din 1718⁴. Hotărâți să pună capăt tuturor legă- ilor bisericii oltene cu biserica ortodoxă de sub dominația otomană, pentru a ita orice influență politică prin filieră bisericească, austriecii au sustras iscopia Râmnicului dependenței Mitropoliei Țării Românești și au întrerupt ăturile tradiționale ale mănăstirilor închinat cu patriarhiile și mănăstirile ăritene; dar dorința clerului de a vedea scaunul episcopal ridicat la rang de tropolie se afla în contradicție prea flagrantă cu efortul Curții din Viena de a trânge autonomia provinciei și de a exercita un control efectiv asupra în- gii vieți interne pentru ca austriecii să accepte înființarea unei mitropolii

să nu mai fie decât câte un singur preot de biserică⁵. În același timp ritatea veghea sever ca să înceteze orice hirotonisire în afara țării, mai i sudul Dunării, la Vidin⁶. În martie 1735, Administrația declara nule, din tul de vedere al autorității de stat, hirotonisirile făcute peste hotare: „Ași și pentru acei care ar fi să să dieconească și să să popească, nu să pot diei popi într-alte părți fără numai la episcopul locului și deaca s-ar dieco popi într-altă parte, de nici o treabă nu va fi popiia sau dieconiia ace totdeauna va rămână ca un dajnic”⁷.

Toate aceste măsuri erau îndeajuns pentru a provoca adâncă nemulț a clerului — călugăresc și de mir — și a principalului său reprezentant, copul; politica austriacă față de biserica olteană, progresiva îngrădire vilegiilor ei și chiar suprimarea unora dintre ele, controlul permanent a mănăstirilor și supravegherea clerului de mir explică cu prisosință progi alienare a bisericii oltene față de regimul austriac. Întreaga evoluție a r turilor dintre cele două forțe e sintetizată de tonul sever al textului prin ca martie 1737, Administrația se străduia să-l readucă la ordine pe episco mai refractar față de poruncile autorității de stat: „...de care mult ne n

¹ N. Dobrescu, *op. cit.*, p. 72.

² Vezi expunerea întregii probleme în rescriptul imperial din 27 aprilie 1729, Hurm VI, p. 406.

³ *Ibidem*, p. 406.

⁴ Vezi reclamația Administrației, din 2 iunie 1730, împotriva episcopului care ar fi tonisit prea mulți preoți, spre paguba erariului; Arh. St. Sibiu, L 1-5/356, f. 158.

⁵ Câte doi nu s-ar fi aflat, potrivit spuselor episcopului, *decft* în bisericile orășeneșt cele ale boierilor („in templis boeironalibus”); Hurmuzaki, VI, p. 493.

⁶ *Ibidem*, p. 406.

⁷ Arh. St. Sibiu, L 1-5/205, f. 216.

7 funde, cu nici o socoteală, împotriva respectului nostru îndrăznești așa a scrie, I fiindcă țe-ar căuta să știi că ești cu totul supus poruncilor noastre a Chesariceștii Administrației; pentru aceea, de acum înainte vei căuta sfinția ta cu alt mod umilință și respect a scrie, că amintirea vei ști că Administrația pentru becinștia ce j să face își ya sti lua satesfactie" K

2. CATOLICISMUL

Catolicizarea rapidă a populației nu intra în vederile politice imediate ale [conducerii imperiale, din motivele mai sus amintite; dar dacă o politică sistematică de catolicizare a lipsit, nu e totuși mai puțin adevărat că confesiunea catolică a înregistrat un însemnat progres în Oltenia în timpul stăpânirii austriece. Afluxul unui număr mare de străini catolici — bulgari, germani și, în Imai mică măsură, unguri — și prezența unităților militare austriece au contribuit la afirmarea și extinderea confesiunii catolice în provincie.

Principalele centre catolice au fost locurile de așezare ale bulgarilor: Craiova, Râmnic și Brădiceni. Fundații religioase noi au fost construite la Craiova² și la Râmnic³ — pentru Brădiceni atestarea documentară lipsește. Ulterior sunt atestate alte două așezări catolice: una la Islaz, unde înainte de 1730 se stabilise un grup de coloniști bulgari paulicieni⁴, și la Cerneț, unde se afla o misiune franciscană⁵.

Cum biserica înălțată la Craiova în anii imediat următori încheierii păcii Idevenise neîncăpătoare pentru o masă de populație catolică, în 1730